

“He fet un homenatge al sexe de la dona”

Isa, una dona madura
que viu a Barcelona,
troba a València,
en un contenidor,
un manuscrit.
L'ha escrit un home
que té la facultat
de sentir tots els olors,
fins i tot el sexe
de la dona.
Això és 'Hum... Rita!
L'home que ensumava
dones',
d'Isabel-Clara Simó,
llibre publicat per 3i4,
premi Andròmina
de Narrativa dels
darrers Premis Octubre.

Isabel-Clara Simó (Alcoi, 1943) va obtenir el premi Andròmina de Narrativa dels darrers Octubre, dotat enguany amb quatre milions de pessetes, amb la novel·la *Hum... Rita! L'home que ensumava dones*, acabada de publicar per 3i4.

—La història de l'home que té la facultat d'ensumar les olors és llegida, diguem-ne, per una dona que troba la llibreta del relat autobiogràfic manuscrit, en un contenidor. Per què la lectora?

—Perquè fer un homenatge al sexe de la dona des de la mirada d'un home heterosexual o una dona lesbiana hauria estat un camí massa fàcil.

—L'origen i la finalitat del llibre és aquest, fer un homenatge al sexe de la dona?

—És una de les tres. Una és la recuperació, la reflexió, del món dels olfactors. I per això la proximitat amb la novel·la *El perfum*, de Süskind, una llarga citació de la qual obre el llibre. Una altra és l'homenatge al sexe de la dona sense referències a la reproducció. I la més important és fer una mena de cant a la sensualitat i a la comunicació no verbal. Com és possible l'amor, la sensualitat, sense oralitat.

—Pla —digueu-li masculista— deia que el silenci de la dona en reforça l'erotisme.

—No li dic masculista, li dic misogin. I no tenia ni idea del que és l'erotisme de la dona. Molts homes ho ignoren. En el meu llibre anterior, *Estimats homes (Una caricatura)*, explico que Don Juan Tenorio no és un homosexual. És un home que coneix la sexualitat de la dona. Per això és excepcional.

—Pablo Neruda parla, en un poema, d'una dona que li agrada quan calla: “*Me gustas cuando callas porque estás como ausente.*”

—Ho cantava l'altre dia en Paco Ibáñez, en l'homenatge a Montserrat Roig, i les dones que érem a l'escenari vam protestar —amistosament— i ell va dir que no havíem entès el poema. Vull puntualitzar, però, la meua immensa admiració per Pla fins al punt que *Estimats homes* és un intent d'imitació d'aquelles magistrals pàgines que va deixar sobre com són els pagesos, i el meu llibre intenta ser una imitació modestíssima d'aquelles pàgines. En comptes dels pagesos, l'home.

—La paraula, pel que fa a la sensualitat, pot ser una distracció o una font d'emboïlls.

—Això depèn de cultures, crec. Per exemple, el crit orgàstic és molt valorat en moltes cultures, com la nostra. Ara, tu dius paraula, clar. No hi ha res més condicionat per la cultura que el sexe. Per tant, menys poc natural que el sexe. Quan diuen que l'homosexual és una cosa natural, estan equivocats. No. És tan poc natural com l'heterosexual. És humà i, per tant, pura cultura.

—El vostre protagonista vol despullar el sexe d'aquesta cultura o substituir-la per una altra?

—Ni una cosa ni l'altra. Senzillament, té una forma peculiar de gaudir del sexe. Peculiaritat que consisteix a primar l'olfacte per sobre el tacte.

—El sexe sense referència a la reproducció. El vostre protagonista ni tan sols pensa en la penetració.

—No. No que sapiguem. La limitació del diari és aquesta. Un lector intel·ligent m'ha observat que això li recorda molt més la pel·lícula *El piano* que *El perfum*.

—Què passa a la dona que llegeix el manuscrit? La primera reacció és clara: sorpresa, desorientació. Està fortament impressionada.

“M’he d’imaginar l’olor del sexe de la dona, amb una mica de lògica, de sentit comú. Amb analogies. El que desmenteixo és que tingui nacionalitat. No existeix una olor de sexe francès”

—Li passa el que vulgui el lector que li passi. Només sabem el que en diu. Però penso que dona a entendre una certa fascinació.

—I el que en diu és, en primer lloc, que prefereix llegir el text a l’hotel que anar a sopar amb les amigues que feia temps que no veia.

—Sobretot, és una excusa per no veure les amigues. Però vaja, no ho sabem ben bé del cert.

—Preferiu que les conclusions les faci el lector, i que fins i tot acabi construint el personatge?

—Ho trobo capital. Sempre escric d’aquesta manera. No m’agrada gens el dogmatisme literari. I per això no m’agraden gens aquelles novel·les policiaques on l’autor sembla rifar-se del lector.

—Amb pistes o informacions falses.

—Sovint. Reivindico que l’acte de lectura és un acte de creació, també. I no sols una pura recepció.

—Tornem al sexe de la novel·la, al sexe ensumat. El sexe, net i sense restes de l’olor del sabó—no sabem si això és possible— fa olor?

—El sexe sense brutícia, diguem-ne. Suposo que molta. El de l’home en fa. I el semen fa olor i la suor d’home fa olor de suor d’home i puc imaginar que el sexe de la dona fa olor de sexe de dona.

—El vostre protagonista narrador el sap identificar clarament?

—Sí.

—I l’escriptora ha pensat quina olor fa aquesta olor?

—M’ho he d’imaginar. Una mica de lògica, de sentit comú. Amb analogies. De la mateixa manera que surto al pas de l’olor del sexe de la dona que us he sentit dir als homes sobre olors per territori, com l’olor francesa. Això no té sentit. Depèn de l’alimentació, se-greguem olors diferents, però no hi pot haver una olor de sexe francès. És més l’imaginari que el real.

—El vostre protagonista, que és l’expert, no busca altres olors fora del seu país. Podria tipificar les olors d’altres països?

—No. El que sí diu és que la Rita té una flaire especial. Però no una flaire nacional. Només faltaria que ara ens féssim nacionalistes a partir de l’olor.

—Per tant, el vostre protagonista distingeix les persones per les olors.

—Les persones, sí. Com els trets facials.

—Amb tant desodorant, pastilla de sabó, sabó líquid, xampú, paper higiènic perfumat, crema hidratant, colònies i perfums—no sé si m’oblido de res—, ho deu tenir molt pelut per distingir l’autèntica olor de les persones, no?

—T’oblides dels ambientadors. També impregnen, suposo. Se’n plany, ell, d’un món tan desodorat que tapa les olors bàsiques del cos humà.

—Un acreditat perfumista del passeig de Gràcia de Barcelona em va dir que ara la dona, ni al perfum, li és fidel. Per tant, no podem relacionar aquella dona determinada amb el seu perfum.

—Mira, ara acabo de llegir que el perruquer Iranzo ha creat un perfum d’olor de dona, el perfum de la pell de dona. No l’olor de sexe de dona, sinó l’olor de dona neta. Això ja s’ha descobert no sé quantes vegades, que no

es pensi que és original. Fins i tot van sintetitzar olor de suor de dona acabada de dutxar. Per fer la novel·la he llegit molta informació. Per exemple, que es va intentar reproduir l’olor de sexe de dona però quan es va fer la prova entre un grup d’homes, ningú no la va reconèixer.

—Hi ha metàfora en el cas que planteja *Hum... Rita!*?

—Ja t’he dit abans que el meu objectiu és deixar en llibertat el lector. N’hi ha, si el lector vol que hi sigui. Si no la vol trobar, també em va bé, no em molesta pas.

—L’autora n’hi veu cap de destacada?

—Una, crec que evident: que el plaer i la bellesa són efímers. Una altra, que ser singular vol dir ser marginal. La marginació del singular. Aquestes penso que són les dues més evidents. Però depèn del lector.

—Per què penseu que el vostre protagonista ha perdut o s’ha desfet del seu manuscrit?

—Podríem imaginar que és a conseqüència de la mort de la noia. Les darreres pàgines revelen un dolor indescriptible.

—Primer vau pensar en la història de l’home que ensuma dones i després vau incorporar-hi la “lectora” del manuscrit trobat, o bé ho penseu tot alhora?

—Com a tècnica del llibre dins del llibre ho vaig decidir a la primera. Qui i com seria, això és posterior.

—No heu temut que el lector pensi que la facultat olfactiva del protagonista, que determina la seva vida, esdevingui una dèria, una paranoia, i que en sigui esclau? És a dir, que sigui vist com una víctima més que com un heroi.

—Tant com a víctima, no. Jo no ho veig sinó de forma positiva, com una descoberta. O la necessitat d’una virtut, d’una potencialitat, que cal conrear, desenvolupar. No com una dependència. I si em fa por que el lector el vegi com a víctima, no, no tinc cap por. No tinc tinc cap por que es pugui fer aquesta lectura morbosa.

—Sovint es pregunta a l’escriptor si l’obra que acaba de fer és la més ambiciosa que ha fet, cosa que pressuposa que les anteriors no ho són prou. I sovint

l'escriptor accepta el joc de dir que sí, que és la més ambiciosa, com serà la més ambiciosa la següent. Penseu, però, que aquesta ho és en cap sentit, de més ambiciosa que les anteriors?

—M'és impossible contestar-ho perquè l'he escrita amb una altra novel·la. Tots els meus llibres els veig com a singulars. O com un repte nou.

—L'olor és un tema que us ha interessat abans de fer la novel·la?

—Això es respon amb una petita nota biogràfica. La idea em ve a partir de deixar de fumar —no és pas que em trobava malament— i la consegüent descoberta de la infinitat d'olors i sabors que tenia oblidats. No saps com disfruto així. Jo era fumadora de tota la vida. Ara he recuperat l'olor de la roba, per exemple. O el sabor del vi de cada dia. He descobert plats que no valorava, com unes sopetes senzilles. I els vinagres, quines diferències entre els vinagres! Fabulós!

—Parlem de l'erotisme. El llibre vol barrejar en un sol erotisme el del sexe olorat i el de l'olor en general, no?

—Jo voldria pensar que sí. A la novel·la no ho pots separar. Són les dues cares del mateix fenomen. Per exemple, hi ha una escena de la novel·la que trobo molt eròtica. Ella, disfressada de Gene Kelly, ballant. Jo la trobo molt sensual. I és una mena d'ironia sobre la globalització.

—La lectora del manuscrit, en mans d'un altre novel·lista, podria haver tingut més camp. Ser més protagonista. Tenir reaccions. Canviar, per exemple.

—He volgut que sigui només un portaveu. El bufó que t'escorre la cortina del teatre en l'obra de Brecht. El personatge que et facilita l'accés a la història. Però que alhora et serveix de reactiu.

—En quin sentit?

—En el sentit que quan diu que la història és interessant i no la pot deixar, convida el lector a seguir. Et condiciona. Per això estic molt satisfeta del final: ella no sap si el paio del nas llarg que llegeix *El perfum* al tren és el narrador del manuscrit. Això em demostra la fragilitat de la frontera entre ficció i realitat.

"La idea de la novel·la em ve a partir de deixar de fumar i la consegüent descoberta de la infinitat d'olors i sabors que tenia oblidats."

—El que pot pensar el lector és que no serà la mateixa persona després de la lectura del manuscrit, com el vostre lector no serà el mateix després de la lectura de la novel·la.

—Tant de bo! Com diu, si no recordo malament, Stefan Zweig, un bon llibre és aquell que fa canviar el lector. Tant de bo sigui el meu. A mí m'han canviat molts llibres.

—Per què vau deixar de fumar si no era per salut?

—Per la lectura d'un llibre que diu que deixar de fumar és còmode. Autèntic i real. L'he llegit a Espasa Calpe en castellà. M'ha dit l'Alzueta que el farà en català. El marit me'l va regalar, tip de dir-me que deixés de fumar i jo ni cas.

—Però no al llibre.

—Ha tingut més força la literatura que la vida real.

—Amb l'articulisme i la regularitat literària, veieu si el vostre públic s'eixampla dia a dia?

—Estic estupefacta de ser una perso-

na bastant coneguda quan circulo pel carrer, cosa que no acabo d'entendre; lectors que no pensaves que poguessin ser lectors de novel·la en català. Això em revela que el sostre, el tenim molt lluny encara. És ben curiós que els tiratges de novel·la en català i en castellà siguin ben semblants i molta gent se'n sorprèn. Cosa que indica que el sostre en castellà està molt més lluny, encara. Digues-me presumptuosa, però penso que sí, que els meus lectors creixen. I és més, penso que continuaran creixent. I no ho dic amb gens de vanitat, sinó constatant un fenomen. Tinc un llarg projecte literari i moltes ganes d'escriure.

—Per què us vau presentar als Premis Octubre?

—Diversos factors. Primer, per la immensa il·lusió que em feia l'Andròmina. I després perquè he escrit la novel·la en clau valenciana. I pel que fa a les peles, bones són.

Lluís Bonada